Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Onderzoek naar campagnes van de tabaksindustrie

Campagnes voor tabaksproducten en aanverwante producten getoetst aan het reclameverbod

Voor tabaksproducten en aanverwante producten (elektronische dampwaar met en zonder nicotine en kruidenrookproducten) geldt een veelomvattend reclameverbod. Hierop zijn slechts enkele uitzonderingen van toepassing. In 2020 en 2021 zijn de reclamemogelijkheden voor deze producten nog verder teruggebracht door de invoering van het uitstalverbod (in winkels en online) en neutrale verpakkingen voor sigaretten en shag. Reclame gericht op consumenten is onder strikte voorwaarden alleen nog toegestaan in speciaalzaken en binnenkort onder nog striktere voorwaarden alleen nog in geregistreerde speciaalzaken.
De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) houdt toezicht op de naleving van het reclameverbod door onder andere verkooppunten en fabrikanten. De NVWA ziet een ontwikkeling in uitingen van tabaksfabrikanten. In campagnes wordt direct of indirect aandacht gevraagd voor (het onderzoek naar) een nieuwe generatie tabaksproducten en aanverwante producten die minder schadelijk voor de gezondheid zou zijn dan het roken van tabaksproducten. De NVWA heeft enkele campagnes getoetst aan het reclameverbod op grond van de Tabaks- en rookwarenwet.
In deze factsheet worden de resultaten van het onderzoek naar deze campagnes beschreven.

Reclameverbod
Het reclameverbod is 1 van de maatregelen in de Tabaks- en rookwarenwet die invulling geeft aan het tabaksontmoedigingsbeleid. Hiermee wordt reclame voor tabaks- en aanverwante producten (elektronische dampwaar met en zonder nicotine en kruidenrookproducten) aan banden gelegd.

In de Tabaks- en rookwarenwet is een veelomvattend reclameverbod voor tabaksproducten en aanverwante producten opgenomen, met daarop slechts enkele uitzonderingen. Reclame is in dit kader als volgt gedefinieerd:

elke handeling in de economische sfeer met als doel de verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten te bevorderen en elke vorm van commerciële mededeling die het bekendheid geven aan of het aanprijzen van een tabaksproduct of aanverwant product tot doel dan wel rechtstreeks of onrechtstreeks tot gevolg heeft, met inbegrip van reclame waarmee, zonder het tabaksproduct of aanverwant product rechtstreeks te noemen, wordt getracht het reclameverbod te omzeilen door gebruik te maken van een naam, merk, symbool of enig ander onderscheidend teken van een tabaksproduct of aanverwant product.

Uitleg over het toezicht, boeteoplegging en openbaarmaking van inspectiegegevens

Op basis van interne en externe signalen en meldingen doet de NVWA onderzoek naar allerlei mogelijke reclame-uitingen. Daarbij wordt getoetst of deze uitingen zijn te kwalificeren als reclame op grond van de Tabaks- en rookwarenwet en of er sprake is van een overtreding van het reclameverbod. Bij het onderzoek wordt alle relevante informatie in kaart gebracht. Deze informatie kan door de inspecteur worden gevorderd. Bedrijven zijn op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) verplicht deze informatie te verstrekken. Op basis van de informatie die in kaart is gebracht, oordelen de betrokken inspecteurs of er sprake is van een overtreding. Als dat het geval is, stellen zij een rapport van bevindingen op. De NVWA richt haar aandacht in eerste instantie op de initiator van de reclame-uiting en waar mogelijk ook op anderen die verantwoordelijk zijn voor het realiseren van media-uitingen die in strijd zijn met het reclameverbod voor tabaksproducten en aanverwante producten.
Een rapport van bevindingen doorloopt een vast proces via onafhankelijke beoordeling ten behoeve van de boeteoplegging, waarbij bedrijven de mogelijkheid hebben een zienswijze in te dienen en eventueel in bezwaar en beroep te gaan tegen het boetebesluit. De boetes voor fabrikanten, groothandelaren en importeurs lopen per overtreding op van € 45.000,- tot € 450.000 bij recidive. Voor andere bedrijven is dat variërend van € 450,- tot € 4.500,-.
Actieve openbaarmaking van inspectiegegevens door de NVWA op bedrijfsnaam is gebonden aan strikte juridische regels. Bedrijven kunnen over het openbaarmakingsbesluit een zienswijze indienen en tegen het mogelijke definitieve besluit bezwaar en beroep instellen.

Onderzoek naar campagnes voor tabaksproducten en aanverwante producten

Naar aanleiding van verschillende signalen en meldingen heeft de NVWA enkele (inter)nationale campagnes van tabaksfabrikanten onderzocht. Het betrof campagnes waarbij direct of indirect aandacht werd gevraagd voor (onderzoek naar) een nieuwe generatie tabaksproducten en aanverwante producten die minder schadelijk voor de gezondheid zouden zijn dan het roken van tabaksproducten.
Uit het onderzoek blijkt dat deze campagnes te kwalificeren zijn als reclame voor tabaksproducten en aanverwante producten. De campagne-uitingen zijn daarbij aan te merken als een handeling in de economische sfeer met als doel de verkoop te bevorderen, dan wel als een commerciële mededeling die het bekendheid geven aan of het aanprijzen van een product tot doel of rechtstreeks of onrechtstreeks tot gevolg heeft. Dit is ook het geval wanneer in de campagne de merknaam van het tabaksproduct of aanverwant product niet wordt genoemd.
Voor op Nederland gerichte campagne-uitingen, die te kwalificeren zijn als reclame op grond van de Tabaks- en rookwarenwet, wordt een rapport van bevindingen opgesteld. Daarbij richt de NVWA zich niet enkel op de initiator van de campagne, maar ook op de bedrijven die de campagne-uitingen tonen, zoals mediabedrijven.
Media-items, naar aanleiding van deze campagnes, kunnen dus ook onderwerp van onderzoek zijn. Bij dit onderzoek wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat mediabedrijven onafhankelijke journalistieke items kunnen publiceren.

Resultaten

De NVWA heeft het afgelopen jaar tegen campagne-uitingen in Nederland meerdere rapporten van bevindingen opgesteld wegens overtreding van het reclameverbod. Dit betrof zowel de initiator van de uiting als het bedrijf dat de uiting toonde.
Verder zijn bedrijven betrokken bij internationale campagnes geïnformeerd over de reclameregels en het standpunt van de Nederlandse overheid, om zo campagne-uitingen in Nederland te voorkomen.
De NVWA zal naar dit soort campagnes onderzoek blijven doen.